

Rhea Cristina

ROLUL ȘI LOCUL CULTURII ÎN TELEVIZIUNE
Un model de Lucrare de Licență
în domeniile Jurnalism, Comunicare și Relații Publice

Rhea Cristina

ROLUL ȘI LOCUL CULTURII ÎN TELEVIZIUNE

*Un model de Lucrare de Licență
în domeniile Jurnalism, Comunicare
și Relații Publice*

Copyright © 2012, **Editura Pro Universitaria**

Toate drepturile asupra prezentei ediții aparțin
Editurii Pro Universitaria

Nicio parte din acest volum nu poate fi copiată fără acordul
scris al **Editurii Pro Universitaria**

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
RHEA, CRISTINA

**Rolul și locul culturii în televiziune : un model de
lucrare de licență în domeniul jurnalism, comunicare și
relații publice /**

Cristina Rhea. - București : Pro Universitaria, 2012

Bibliogr.

ISBN 978-606-647-006-3

654.197(075.8)

Prefață

Exacerbarea pasiunilor politice în societatea românească post-decembristă, fenomen larg reflectat în emisiunile posturilor de radio și televiziune atât de stat cât și particulare din ultimii 20 de ani, a împins într-un con de umbră realizarea vocației culturalizatoare a mediilor electronice. În aceste condiții, o discuție serioasă, cu toate argumentele pe masă, referitoare la situația anilor 1995-1997 și de perspectivă a componentei culturale a grilelor de programe TV, ne apare drept cu totul binevenită.

O astfel de analiză, deopotrivă utilă și competentă, o reprezintă și prezenta lucrare, propusă în calitate de teză de licență în jurnalism în 1997 (la Facultatea de Jurnalism și Științele Comunicării din Universitatea București) de către autoarea Rhea Cristina.

Pentru cine o cunoaște numai ca pe o poetă visătoare și sensibilă, aspectul riguros și sistematic al analizei întreprinse în lucrarea de față poate constitui o reală surpriză. Agreeabilului stil eseistic al considerațiilor de ordin general din prima parte a lucrării, presărate (nu mai mult decât se cădea) cu citate aparținând unora dintre marile nume ale filosofiei și literaturii mai vechi sau mai noi, îi succede, în secțiunile destinate analizei propriu-zise, expresia sobră și echilibrată a judecăților unui spirit științific în curs de definire.

Întemeiate pe investigarea atentă a programelor cu profil cultural oferite publicului de cele două posturi naționale de televiziune, concluziile cercetării se constituie în tot atâtea

recomandări a căror luare în considerare de către forurile în drept ar putea să contribuie la ameliorarea activității redacțiilor respective și la creșterea atractivității emisiunilor.

30.06.1997

Prof. univ. dr. Mihai Dinu

Facultatea de Litere

Universitatea din București

Cuvânt înainte

Prezenta lucrare, în anul 1997, a constituit teza mea de licență la Facultatea de Jurnalism și Științele Comunicării – Universitatea din București (primind nota 10 din partea Comisiei de Licență).

Cu precădere studenților care au de realizat primul lor proiect de cercetare – Lucrarea de Licență – și intenționează ulterior să devină comunicatori, jurnaliști și specialiști în Relații Publice, le recomand această lucrare ce cuprinde informații teoretice și o analiză pertinentă practică – cu studii de caz și propuneri practice de îmbunătățire a emisiunilor cuprinse în sfera de interes a temei.

Am analizat, pe genuri publicistice și tipuri de emisiuni culturale, în paralel, două perioade de timp distincte (anii 1990-1995 și 1995-1997), cuprinzând două canale diferite de televiziune (TVR 1 și TVR 2), două grile de programe diferite ale TVR (1990-17.03.1997 și 17.03.1997-17.06.1997) și totodată, Televiziunea Națională față în față cu posturile particulare românești (pentru anii 1990-1997).

Față de perioada anilor 1990-1997, în prezent, situația emisiunilor culturale diferă destul de mult, atât sub raportul tematicii și al calității acestor programe culturale cât și în privința distribuției lor în cadrul unui nou post național dedicat domeniului cultural – TVR Cultural, care a concentrat majoritatea emisiunilor culturale ale TVR1 și TVR2, dar în programe culturale inedite, de după 1997.

Am considerat oportun ca, din manuscrisul inițial, să elimin o mare parte din noțiunile teoretice și să păstrez, cu precădere, aspectele practice ale lucrării – știut fiind faptul că studiile de caz și aparatul critic (în cazul acestei tematici: în funcție de zile, ore, tematici, tipuri de emisiuni, grile de program, clasamentul redacțiilor de profil, barometre diferite de audiere a emisiunilor, etc.) constituie, adeseori, dificultatea cea mai mare de realizare și, totodată, „greul” unei apreciate lucrări de licență. Atât bibliografia selectivă cât și concepția integrală a acestei lucrări sunt perfectibile; nutresc speranța că această lucrare este un instrument de lucru util pentru un prim demers al studenților de a demara truda unei lucrări de licență cu adevărat competente.

Rhea Cristina

CAPITOLUL I

DEFINIREA OBIECTULUI LUCRĂRII

1. Ce este cultura?

Comunicarea între indivizi reprezintă funcția primordială a limbajului. Roman Jakobson consideră că „orice act de vorbire reunește un mesaj și patru elemente legate de acesta: emițătorul, receptorul, tema mesajului și codul utilizat”.¹

Atunci când există comunicări publice de realizat (în presa scrisă, radio și televiziune), acestea trebuie să aibă în vedere întotdeauna un auditor, un public (tele)spectator. Și cum spune André Martinet, „funcția esențială a limbii ca *instrument* este aceea de *comunicare*”.²

Marshall McLuhan crede că vorbirea a fost prima „tehnologie” care a permis omului să se distanțeze de mediu. Cuvintele ar fi, după gânditorul canadian, „un sistem de regăsire a informației apte să exploreze rapid totalitatea mediului și a experienței. Cuvintele sunt sisteme complexe de metafore și de simboluri, care exprimă sau exteriorizează senzorial experiența. Ele constituie o tehnologie a clarității. Traducerea experienței senzoriale directe în simboluri vocale permite evocarea și regăsirea în orice moment, a lumii întregi”.³

¹ Roman Jakobson *Essais de linguistique générale*, trad., Ed. de Minuit, 1963, p.28

² André Martinet, *Elemente de lingvistică generală*, traducere și adaptare la limba română de Paul Miclău, Editura Științifică, 1970, p.25

³ Marshall McLuhan, *Pour comprendre les media*, Montreal, Ed. H.M.H., 1968, p.338

Mass media au dezvoltat într-un mod considerabil problema comunicării în epoca noastră. *Istoria este ceea ce vede spectatorul* iar ceea ce nu este *mediatizat*, difuzat prin mass-media, aproape nu există.

Comunicarea, pentru Platon și Seneca, reprezintă „prietenie”, adică relația interpersonală cea mai pură. Pentru Kant, este „respectul”; pentru Max Scheler – „simpatia”. Filosoful german Fichte, în a sa „Teorie a dreptului”, a definit-o drept „acțiunea unei libertăți asupra altei libertăți”, ea opunându-se atât violenței cât și indiferenței.

În planul mass media, televiziunea „operează acel tur de forță nemaivăzut de a face adevărul să coincidă imaginariului și realului în clipa prezentă a percepției”.⁴ (Réne Berger)

„Cum poate da valori omul acestui univers imens?” se întreba Constantin Noica în remarcabila sa lucrare „*Mathesis sau bucuriile simple*”⁵. Este recunoscută puterea formidabilă de persuasiune asupra opiniei publice și individuale a mass media. „O informație se prezintă ca o judecată de existență: este povestirea sau explicarea unui eveniment”.⁶ (Roger Clausse)

⁴ Réne Berger, *Mass-media la răspântie*, în rev. *Secolul 20*, nr.3-4-5/1983, p.36-40

⁵ Constantin Noica, *Mathesis sau bucuriile simple*, Ed. Humanitas, București, 1992, p.15

⁶ Roger Clausse, *Le journal et l'actualité*, Bruxelles, Ed. Marabout Université, p.31

În artă, lumea este restituită într-un plan mai direct de viață: „Departa ca opera să fie în noi, noi suntem în ea”, afirma filozoful Mikel Dufrenne.⁷

Televiziunea modelează opinia publică, cultivându-i gustul artistic prin diverse subiecte de reflecție și dezbateri.

Etimologia cuvântului „cultură” definește drept <<formație socială și intelectuală a unui individ, având aceeași rădăcină cu termenul „cult” și implică un aspect religios al tradiției; forma de civilizație: „o cultură”>>. ⁸ Cultura există într-o relație directă cu civilizația: <<Viața și cultura unei țări, afirma Mircea Eliade, nu se măsoară nici cu „azi”, nici cu „mâine”; se măsoară cu decadele, cu veacurile>>.⁹

România, situată la o răscruce a Europei este o simbioză între spiritul ardelean, puternic modelat de cultura Europei Centrale și spiritul vechiului Regat, în care se simte influența bizantină și slavă. După căderea Cortinei de Fier, Europa nu mai este o geografie, ci mai degrabă un domeniu al spiritului. Conform lui Paul Hazard („La crise de la conscience européenne”), spiritul european există pentru fiecare popor în parte, în măsura propriei autodepășiri. Influența Europei este dominantă în formația culturală și politică a statului român. La sfârșitul celui de-al doilea război mondial, la Geneva s-a realizat o caracterizare generală a Europei, în care o trăsătură

⁷ Mikel Dufrenne, *Fenomenologia experienței estetice*, trad. rom., Ed. Meridiane, București, 1976, p.79

⁸ LAROUSSE, *Dicționar de filozofie* de Didier Julia, trad. de dr. Leonard Gavrilu, Ed. Univers Enciclopedic, București, 1996, p.68

⁹ Mircea Eliade, *Profețism românesc – România în eternitate*, Ed. Roza Vânturilor, București, 1990, vol.2, p.25